

Zjišťování uživatelských potřeb pro repozitáře

Pavlína Špringerová , Veronika Němcová

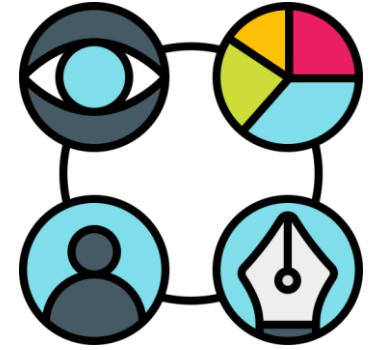
Březen 2026

Spolufinancováno
Evropskou unií

Co znamená navrhovat s ohledem na uživatele (=UX)?

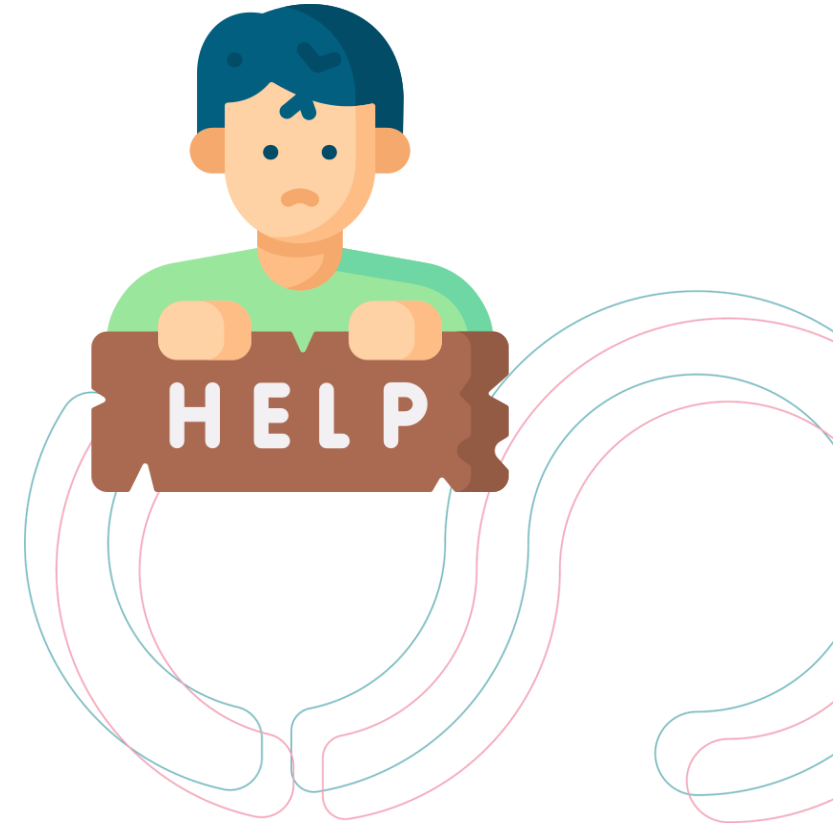
Jde o **pochopení potřeb a přání lidí** – a přizpůsobení produktů, služeb i technologií tomuto pochopení tak aby jejich interakce s produktem dávala smysl a byla co nejpříjemnější a nejjednodušší.

Proč je důležité znát potřeby našich uživatelů?

Když repozitář neodpovídá tomu, jak uživatelé reálně pracují, výsledkem je nízká adopce, frustrace a zbytečně vynaložené zdroje.

"Technicky skvělý, ale prakticky nepoužitelný"
- Filip, 1h ago

Než se pustíte do průzkumu, položte si základní otázku: **Jaké informace vlastně hledám?**

Zaměřte se na specifika vašeho repozitáře:

Každý repozitář má obecné funkce (vyhledávání, filtrace, detail záznamu, nahrávání dat, sdílení...), ale klíčové je zjistit, **čím se ten váš liší:**

- *Jak vypadají vaše data a jak s nimi uživatelé pracují?*
- *Která metadata jsou nejdůležitější pro vyhledávání a filtraci?*
- *Jaká metadata se vyplňují při nahrávání (metadatový model)?*
- *Co potřebujete zobrazit v detailu záznamu?*
- *Jaké metadata jsou specifické pro váš obor?*
-

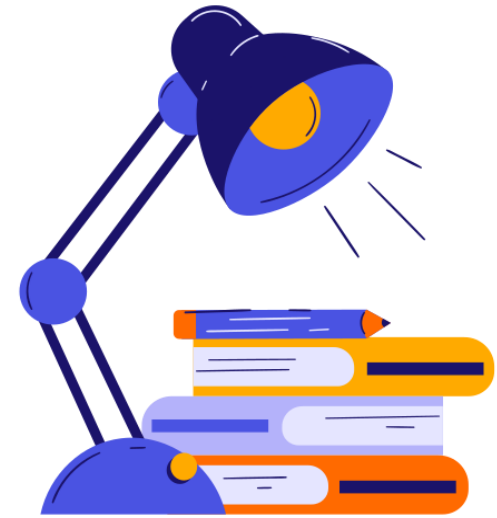
Cíl: Pochopit, jak se vaši odborní uživatelé budou v repozitáři chovat a co je pro ně v rámci jejich práce klíčové.

Přehled vybraných metod

Výzkum od stolu

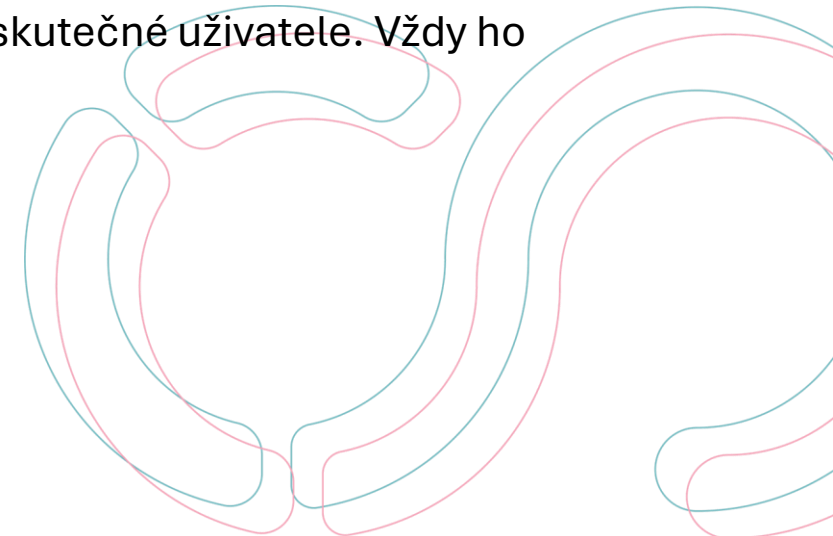
Metoda získávání informací, z již existujících zdrojů – bez nutnosti provádět vlastní sběr dat v terénu.

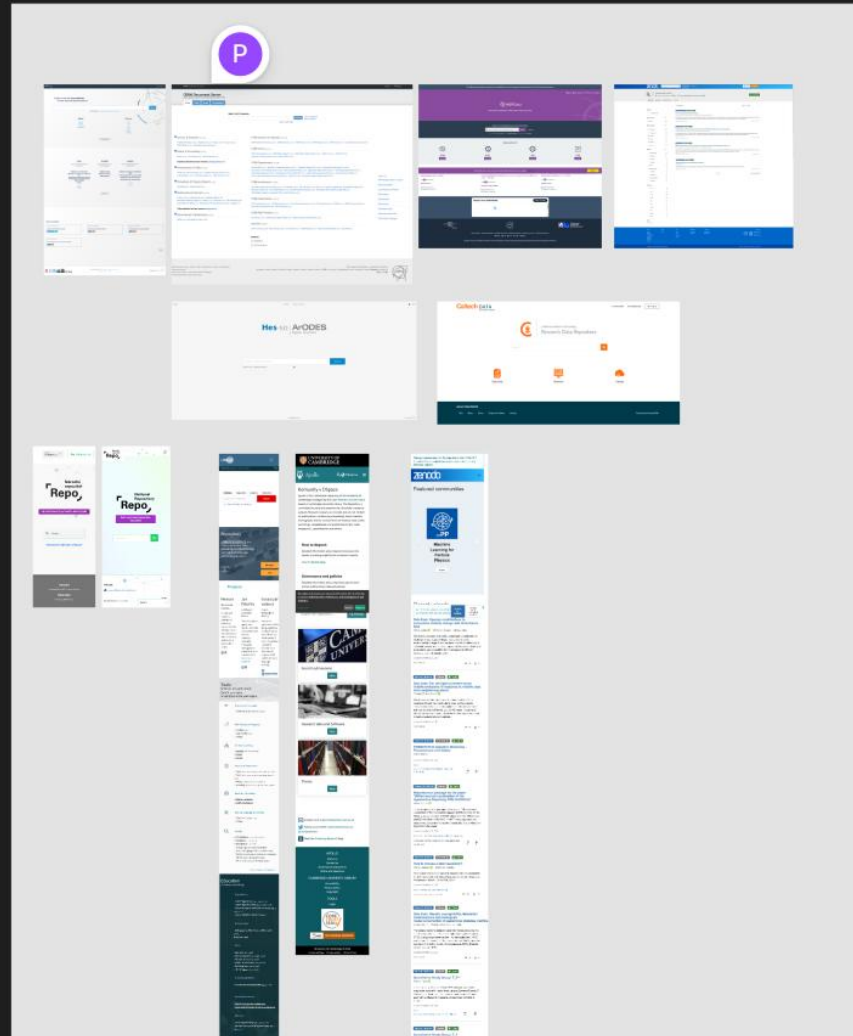
Kdy použít: Vždy jako první krok. Zjistíte, co už existuje a jak to funguje – hledejte systémy podobné vašemu kontextu (např. Zenodo), nebo se zaměřte na konkrétní část produktu (např. kvalitní vyhledávání).

Na co dát pozor: Desk research sám o sobě není uživatelský výzkum – nezapojuje skutečné uživatele. Vždy ho kombinujte alespoň s jednou další metodou.

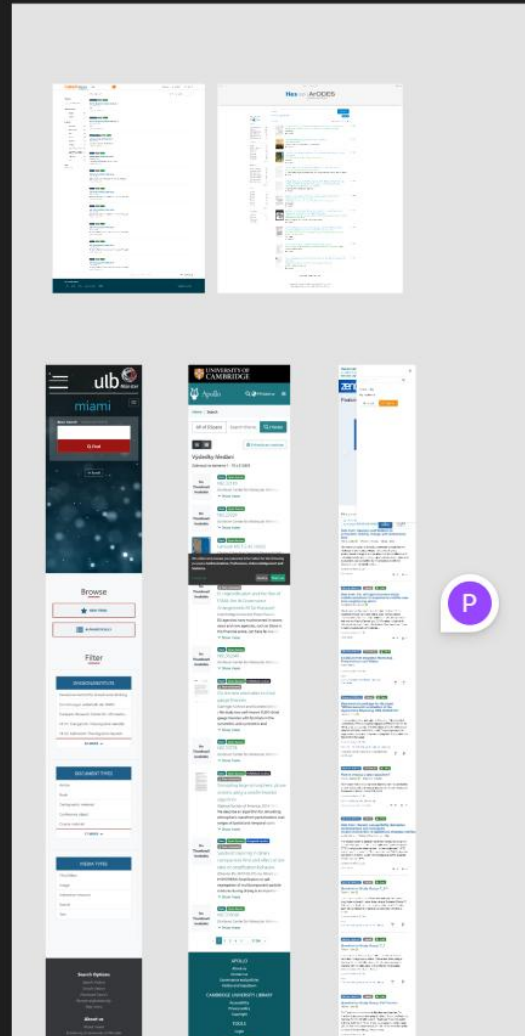
Výhody	Rizika
Rychlé, snadné, levné	Bez zapojení uživatelů
Nevyžaduje plánování	Méně užitečné v pozdějších fázích návrhu

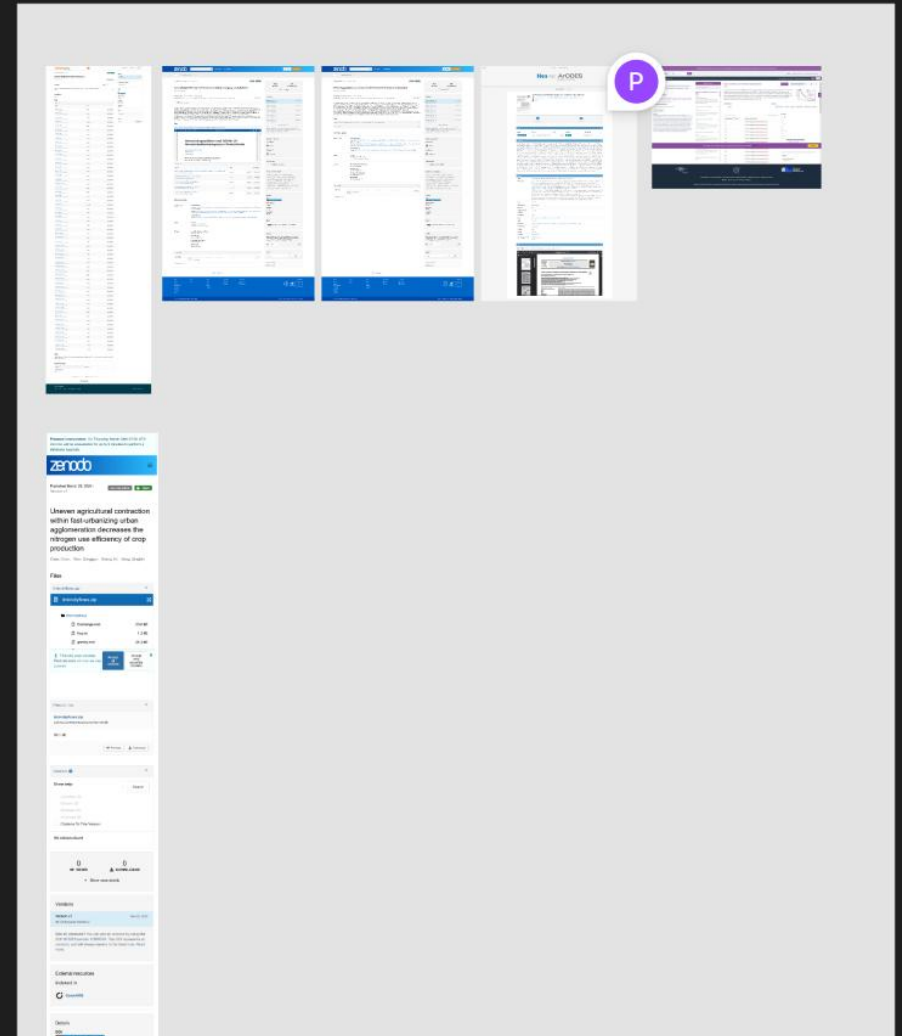
HP

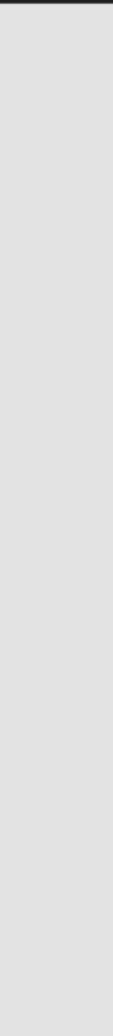
LIST

DETAIL

UPLOAD

Rozhovory

Způsob, jak hlouběji porozumět myšlení, potřebám a kontextu uživatelů.

Kdy použít: Když potřebujete pochopit, *jak a proč* se věci dějí. Jak lidé pracují, jak se rozhodují, co je pro ně důležité.

Na co dát pozor:

- Rozhovor není dotazník – osnova je vodítko, ne striktní pravidlo

Výhody	Rizika
Ideální pro prozkoumání tématu	Bez přípravy může být ztráta času
Flexibilní – lze reagovat na zajímavá témata	Vyžaduje dovednost klást doplňující otázky
Osobní kontakt = hlubší porozumění	Náročnější na přípravu, realizaci i analýzu

Hlubkové rozhovory s DS

Project Information

Status

Finished

Start Date

2025-07-02

End Date

2025-07-11

<https://miro.com/app/b...>

MIRO ⓘ

<https://researchinfracz.s...>

Struktura rozhovoru ⓘ

<https://is.muni.cz/tudle/...>

Tudle ⓘ

+ Add Field

Cíl výzkumu

1. Poznat blíže cílovou skupinu data stewardů.
2. Zmapovat konkrétní zkušenosti a postupy
3. Vytvořit use casey a pochopit tak náplň práce data stewardů.
4. Výstupy budou sloužit pro komunikační aktivity, komunikačního týmu EOSC CZ.
5. Otestovat prototyp propojení systémů NMA a dokumentového repozitáře a navrhnout funkční, srozumitelné a užitečné řešení pro vyhledávání výzkumných dat, metadat a publikací. Tím přispět k rozvoji národního repozitáře a jeho ekosystému.
6. Vytvořit persony Data stewardů, které dále mohou být použity pro komunikační účely a správné cílení na tuto skupinu

Úvod - 5 min.

1. Krátké představení výzkumníka a účelu rozhovoru
 - Porozumění DS jejich roli a náplně práce
 - Představení národního repozitáře a otázky ohledně potenciálních nástrojů/vyhledávačů které by mohli sloužit DS
 - Otestování grafického rozhraní pro vyhledávání a potenciálního propojení systému
2. Ověření souhlasu s nahráváním a anonymizací dat
3. Vysvětlení struktury rozhovoru a jeho délky (max. 90 min)
4. Etické aspekty rozhovoru

Profil a pracovní realita data stewarda (Persona) 55 min.

HISTORIE – Background

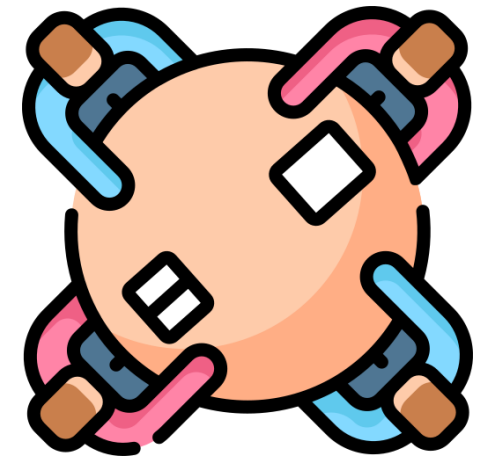
1. Prosím můžete se představit, říct kolik vám je let a co jste vystudovali/studujete (obor, zaměření)?
2. Na jaké pozici jste působil, než jste se stal/a data stewardem?
3. Jak jste se dostal/a k této pozici? Jaká byla vaše cesta?
4. Proč jsi se stal/a data stewardem? Co tě motivovalo?

NÁPLŇ PRÁCE

5. Jaký typ DS jste? Prosím, zkuste se definovat. (institucionální, projektový, oborový, - Blíže policies, research nebo infrastructure?)
6. Můžete mi prosím popsat, jaká je vaše role a jaké úkoly běžně vykonáváte jako datový steward?
7. S kolika výzkumníky nebo týmy spolupracujete?
8. S čím se na vás nejčastěji obrazejí? (Ať již výzkumník, nebo člen týmu.) /
9. S čím mají vědci největší problém?
10. Používáte nějaké specifické nástroje pro výkon této pozice?
11. Jaké typy dat obvykle spravujete? (*pokud je projektový/oborový*)

Workshops/focus groups

Kvalitativní metoda, při které facilitátor vede skupinovou diskusi na konkrétní téma. Cílem je zachytit názory, dojmy a zkušenosti více uživatelů najednou.

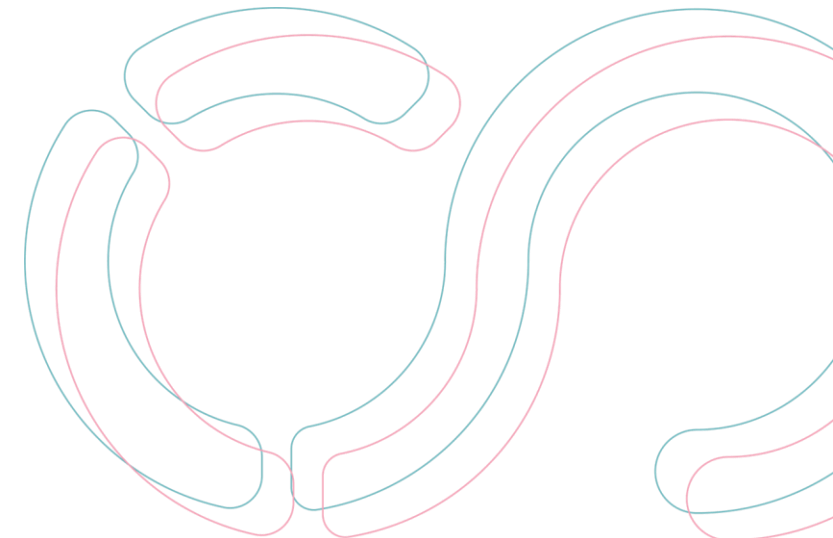

Kdy použít: Když chcete zachytit diskusi mezi uživateli na specifické téma, odhalit konflikty v potřebách nebo společně vyhodnotit výsledky předchozího výzkumu. Vhodné i interně v týmu.

Na co dát pozor:

- Moderování je dovednost – vyžaduje přípravu

Výhody	Rizika
Účastníci se vzájemně inspirují a rozpovídají	Chybí detailní vhled do použitelnosti
Pomáhá ujasnit mentální modely uživatelů	Skupinová dynamika může ovlivnit, kdo a co říká
Časově efektivní – více lidí, méně času	Lidé ne vždy vědí, co budou skutečně potřebovat
Bohaté kvalitativní poznatky	Jako u všech self-reported dat – lidská paměť je nespolehlivá

Výsledek(persony)

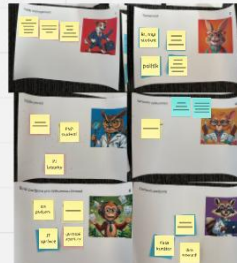
Janca

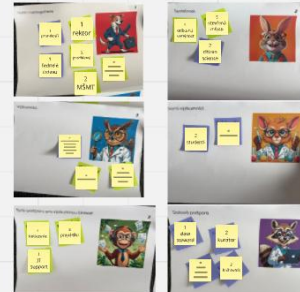
Ily

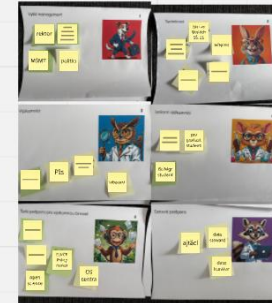
Ver

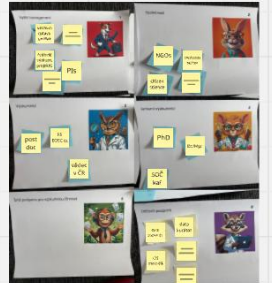
Pylyp

Pao

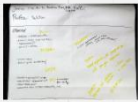

Martin

1. Vyssi management

1.kolo

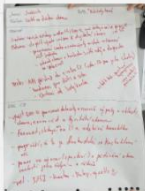

2.kolo

2. Spolecnost

1.kolo

2.kolo

3. Vyzkumnici

1.kolo

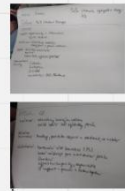

2.kolo

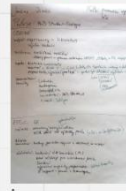

4. Juniorni vyzkumnici

1.kolo

2.kolo

5. Sirsi podpora

1.kolo

2.kolo

6. Datova podpora

1.kolo

2.kolo

Jméno: prof. doc. Bc. Babovan Tere, Ph.D. LLM MBA
Profese: Rektor

OBECNÉ MOTIVACE

- OS essc - nulová priorita
- kurzy, který chodí instituce
- nepředělání prostředí instituce

POHLEDY

- finanční zájmy
- finanční systém - bezúspěšný

LIMITY

- finanční a personální zdroje
- nedostatečná informovanost - zkratkovitost, předvádný
- největší slabost
- nedostatek času a řešení problematické essc

OČEKÁVÁNÍ

- lepší institucionální stabilita - finanční zájmy
- zájma ESSC - OS obecně

DŮVĚRA

- hodně spřízněný, ale pragmatické
- dlouho pro jeho organizaci

KOMUNIKACE

- klauzura byl efektívni - 1min prezentace a přehled KDE
- lepší čas

ESSC CZ - SKAIPINA 2 - REKTOR

Motivace: politická stabilita - posílení image - silno - silno

Background faktori nemají čas:

- časový
- motivní chyb

Limity:

- financování - essc přišel dlouhodobý - neuvolní výsledky
- strategický zájmy instituce ke silnému novému

Podněty:

- hodnování řešení - 1 výstup a je podpora

Milión není malé číslo - někdo, kdo mu přinese - rektor - jen peníze - v čase přestane pro výskum & vědu - od nich impu.

OS:

- 1. záklád na tom jak je
- tradiční - hodnování
- inovativní - jednoduché je sponji VYZE - je otevřený idej důvěra

KANÁL:

- novosty
- oficiální email - budují důvěru
- networking
- rovnou kooperativní od několika napojenosti na ESSC - musí mu věřit

Jméno: prof. doc. Bc. Babovan Tere, Ph.D. LLM MBA
Profese: Rektor

OBECNÉ MOTIVACE

- OS essc - nulová priorita
- kurzy, který chodí instituce
- nepředělání prostředí instituce

POHLEDY

- finanční zájmy
- finanční systém - bezúspěšný

LIMITY

- finanční a personální zdroje
- nedostatečná informovanost - zkratkovitost, předvádný
- největší slabost
- nedostatek času a řešení problematické essc

OČEKÁVÁNÍ

- lepší institucionální stabilita - finanční zájmy
- zájma ESSC - OS obecně

DŮVĚRA

- hodně spřízněný, ale pragmatické
- dlouho pro jeho organizaci

KOMUNIKACE

- Musíme být efektívni - 1min prezentace a přehled KDE
- lepší čas

ESSC CZ

- vyplně ESSC CZ novou datovou a vnitřní výstupy v oblasti chemie, enviro vědy a fyzikální chemie
- financování, investice na na 1 a odebírá Newsletter
- vědi, že je to dlouhodobá a infrastrukturní věc, pomoci ve výuce i předání chem. znalostí pro zájemci a školení
- net. 3.758 - kvantum - Maří, vyšetř. j.

ESSC CZ

- vyplně ESSC CZ novou datovou a vnitřní výstupy v oblasti chemie, enviro vědy a fyzikální chemie
- financování, investice na na 1 a odebírá Newsletter
- vědi, že je to dlouhodobá a infrastrukturní věc, pomoci ve výuce i předání chem. znalostí pro zájemci a školení
- net. 3.758 - kvantum - Maří, vyšetř. j.

Jméno: Leospold
Profese: Učitel na střední - chemie
Motto: "Molekuly jsou"

OBECNÉ MOTIVACE

- OS essc - nulová priorita
- kurzy, který chodí instituce
- nepředělání prostředí instituce

POHLEDY

- finanční zájmy
- finanční systém - bezúspěšný

LIMITY

- finanční a personální zdroje
- nedostatečná informovanost - zkratkovitost, předvádný
- největší slabost
- nedostatek času a řešení problematické essc

OČEKÁVÁNÍ

- lepší institucionální stabilita - finanční zájmy
- zájma ESSC - OS obecně

DŮVĚRA

- hodně spřízněný, ale pragmatické
- dlouho pro jeho organizaci

KOMUNIKACE

- Musíme být efektívni - 1min prezentace a přehled KDE
- lepší čas

ESSC CZ

- vyplně ESSC CZ novou datovou a vnitřní výstupy v oblasti chemie, enviro vědy a fyzikální chemie
- financování, investice na na 1 a odebírá Newsletter
- vědi, že je to dlouhodobá a infrastrukturní věc, pomoci ve výuce i předání chem. znalostí pro zájemci a školení
- net. 3.758 - kvantum - Maří, vyšetř. j.

Jméno: Jirka
Profese: Ph.D. STUDENT, 2 roky
Motto: "Molekuly jsou"

OBECNÉ MOTIVACE

- OS essc - nulová priorita
- kurzy, který chodí instituce
- nepředělání prostředí instituce

POHLEDY

- finanční zájmy
- finanční systém - bezúspěšný

LIMITY

- finanční a personální zdroje
- nedostatečná informovanost - zkratkovitost, předvádný
- největší slabost
- nedostatek času a řešení problematické essc

OČEKÁVÁNÍ

- lepší institucionální stabilita - finanční zájmy
- zájma ESSC - OS obecně

DŮVĚRA

- hodně spřízněný, ale pragmatické
- dlouho pro jeho organizaci

KOMUNIKACE

- Musíme být efektívni - 1min prezentace a přehled KDE
- lepší čas

ESSC CZ

- vyplně ESSC CZ novou datovou a vnitřní výstupy v oblasti chemie, enviro vědy a fyzikální chemie
- financování, investice na na 1 a odebírá Newsletter
- vědi, že je to dlouhodobá a infrastrukturní věc, pomoci ve výuce i předání chem. znalostí pro zájemci a školení
- net. 3.758 - kvantum - Maří, vyšetř. j.

Jméno: ZERIK
Profese: METODIK PRO VÝZKUMNÍ DATA
Motto: "Molekuly jsou"

OBECNÉ MOTIVACE

- OS essc - nulová priorita
- kurzy, který chodí instituce
- nepředělání prostředí instituce

POHLEDY

- finanční zájmy
- finanční systém - bezúspěšný

LIMITY

- finanční a personální zdroje
- nedostatečná informovanost - zkratkovitost, předvádný
- největší slabost
- nedostatek času a řešení problematické essc

OČEKÁVÁNÍ

- lepší institucionální stabilita - finanční zájmy
- zájma ESSC - OS obecně

DŮVĚRA

- hodně spřízněný, ale pragmatické
- dlouho pro jeho organizaci

KOMUNIKACE

- Musíme být efektívni - 1min prezentace a přehled KDE
- lepší čas

ESSC CZ

- vyplně ESSC CZ novou datovou a vnitřní výstupy v oblasti chemie, enviro vědy a fyzikální chemie
- financování, investice na na 1 a odebírá Newsletter
- vědi, že je to dlouhodobá a infrastrukturní věc, pomoci ve výuce i předání chem. znalostí pro zájemci a školení
- net. 3.758 - kvantum - Maří, vyšetř. j.

Jméno: HANA HETLICHÁ
Profese: Datová kurátorka
Motto: "Molekuly jsou"

OBECNÉ MOTIVACE

- OS essc - nulová priorita
- kurzy, který chodí instituce
- nepředělání prostředí instituce

POHLEDY

- finanční zájmy
- finanční systém - bezúspěšný

LIMITY

- finanční a personální zdroje
- nedostatečná informovanost - zkratkovitost, předvádný
- největší slabost
- nedostatek času a řešení problematické essc

OČEKÁVÁNÍ

- lepší institucionální stabilita - finanční zájmy
- zájma ESSC - OS obecně

DŮVĚRA

- hodně spřízněný, ale pragmatické
- dlouho pro jeho organizaci

KOMUNIKACE

- Musíme být efektívni - 1min prezentace a přehled KDE
- lepší čas

ESSC CZ

- vyplně ESSC CZ novou datovou a vnitřní výstupy v oblasti chemie, enviro vědy a fyzikální chemie
- financování, investice na na 1 a odebírá Newsletter
- vědi, že je to dlouhodobá a infrastrukturní věc, pomoci ve výuce i předání chem. znalostí pro zájemci a školení
- net. 3.758 - kvantum - Maří, vyšetř. j.

Verca Nemcova

Dotazníky

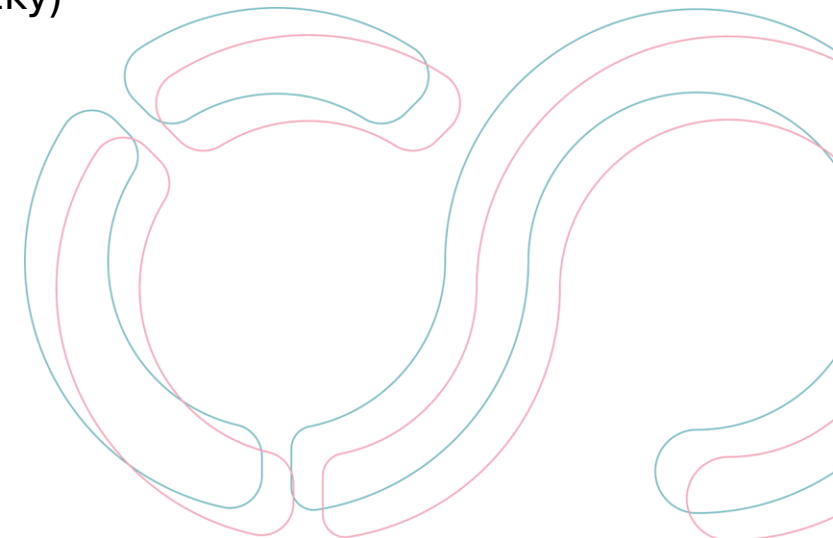
Způsob, jak získat velké množství kvantitativních dat. Dobře se kombinují s kvalitativními metodami a mohou výzkum zpřesnit a doplnit.

Kdy použít: Když už víte, na co se ptát, a chcete kvantifikovat nebo prioritizovat.

Na co dát pozor:

- Nepoužívejte, když nevíte, na co se ptát (dostanete odpovědi na špatné otázky)
- Nepoužívat, když nevíte, koho se chcete vlastně ptát

Výhody	Rizika
Snadná distribuce, relativně levné	Nelze použít jako finální závěry – chybí kontext
Možnost získat data od velkého množství uživatelů	Vyžaduje dobře položené otázky
Dobře fungují v kombinaci s kvalitativními metodami	Žádná interakce s uživateli
	Nevhodné pro kvalitativní nebo behaviorální otázky

Pozorování

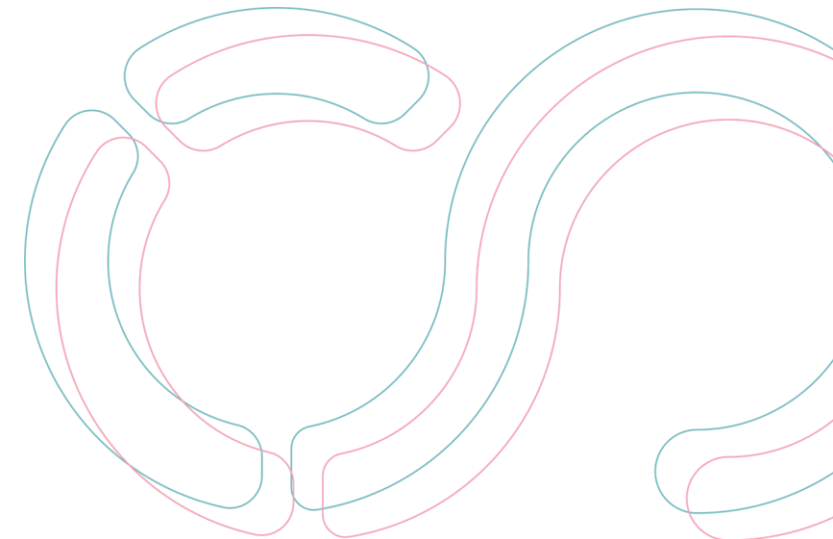
Metoda, při které sledujete uživatele při jejich skutečné práci s nástroji nebo daty.

Kdy použít: Když chcete pochopit, jak uživatelé aktuálně pracují s nástroji. Například při zjišťování požadavků u existujících repozitářů.

Na co dát pozor:

- Lidé se mohou chovat jinak, když vědí, že jsou pozorováni
- Zaměřte se na konkrétní úkoly nebo scénáře

Výhody	Rizika
Vidíte skutečné chování, ne jen to, co lidé říkají	Časově náročnější na realizaci
Nízká náročnost na přípravu	Může být obtížné získat přístup k uživatelům
Odhalí problémy, které si uživatelé neuvědomují	

Přehled metod

Metoda	Kdy použít	Level	Co získáte	Poznámka
Desk Research	Vždy jako první krok. Pro inspiraci a zmapování existujících řešení.	Nízká	Přehled o stavu oboru, inspirace pro požadavky	Sám o sobě je slabý podklad – vždy kombinujte s další metodou.
Rozhovory	Když potřebujete pochopit, jak a proč uživatelé pracují a rozhodují se.	Střední	Hluboké porozumění uživatelům, jejich kontextu a pohledu	Sepište si předem, co chcete zjistit. Cíl: naslouchat a doptávat se.
Dotazníky	Když už víte, na co se ptát, a chcete kvantifikovat nebo prioritizovat.	Střední	Čísla, priority, obecný obraz	Nedělejte z dat finální závěry – chybí kontext. Dobře specifikujte otázky.
Workshopy / Focus groups	Když chcete zachytit diskusi, odhalit konflikty v potřebách nebo společně vyhodnotit výsledky.	Střední	Skupinová dynamika, protichůdné názory, utřídění priorit	Vhodné pro specifické téma nebo konflikt. Lze využít i interně.
Pozorování	Když chcete vidět, jak uživatelé skutečně pracují s nástroji.	Nízká	Reálné chování, skryté problémy	Dobré u existujících repozitářů. Kombinujte s krátkým rozhovorem.

Jak pracovat s výsledky

Jak pracovat s výsledky

"Users shouldn't design the system they should describe their needs"

- Anastasiia, 15 min ago

Je důležité mít na paměti, že:

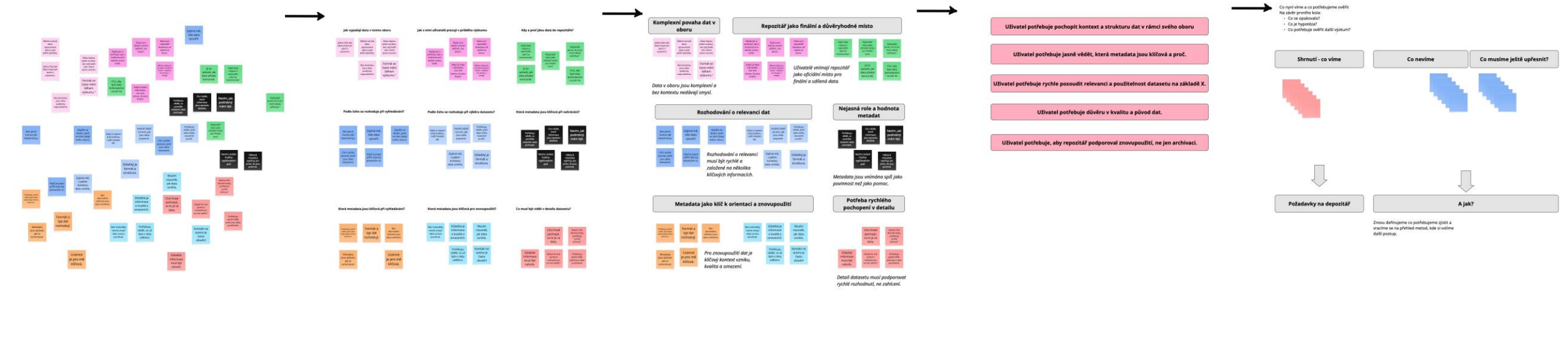
- **ne všechno, co uživatelé řeknou, je nutné realizovat,**
- **a zároveň uživatelé často nedokážou přesně pojmenovat, co skutečně potřebují**

Vaší rolí není plnit jednotlivá přání, ale **porozumět souvislostem, vzorcům a potřebám**, které se v datech opakují.

Zjišťování uživatelských potřeb

- Sem zapisujte doslovné výroky uživatelů z rozhovorů, pozorování nebo pozámětek.
 - Jeden řádek = jedna myšlenka
 - Nehodnotě, neinterpretujte
 - Přidej tak, jak to uživatel řekl
 - Chovej se v této fázi v pořádku - pracujete se surovými daty.
- Přeslaďte citace k sobě podle významu a podstatnosti.
 - Nezapíche se ještě popomenout tématu
 - Vyhledejte řádky ani řádky
 - Jde jen o hledání opakujících se vzorů
 - Pokud si nejste jisti, kam citát patří, nechte ho stranou.
- Popojemte jednotlivé skupiny citací a shrňte, co mají společného.
 - Jeden okruh = jeden problém nebo oblast
 - Formulujte krátký insight (1 věta)
 - Inzight popisuje vzorec, ne fakt
 - Ptejte se: Co se rády opakuje? Co to znamená?
- Z tematických okruhů formulujte uživatelské potřeby.
 - Přepočíte, co uživatel potřebuje, ne jak to má systém řešit
 - Vyhleďte se konkrétním funkcím
 - Formulujte formálně: "Uživatel potřebuje..."
 - Tyto potřeby slouží jako podklad pro další návrh a rozhodování.
- Ne zbytek a ujasnění, jak s poznatky nahlíďte.
 - Co už nyní víme?
 - Co potřebujeme ověřit dál?
 - Které potřeby jsou klíčové pro další fázi?
 - V této fázi stále nerozkládáme řešení - připravujete podklad pro návrh.

- **Není to jednorázová aktivita. Vaše závěry je důležité následně ověřit. Vraťte se za svými uživateli.**
- **"Tabuly" se zjištěními můžete neustále rozšiřovat a iterovat.**

Analýza dat (basic)

1. Projděte si všechna data, hledejte:

- momenty překvapení
- silné názory a emoce
- otázky a nejasnosti

2. Vypište si jednotlivé body

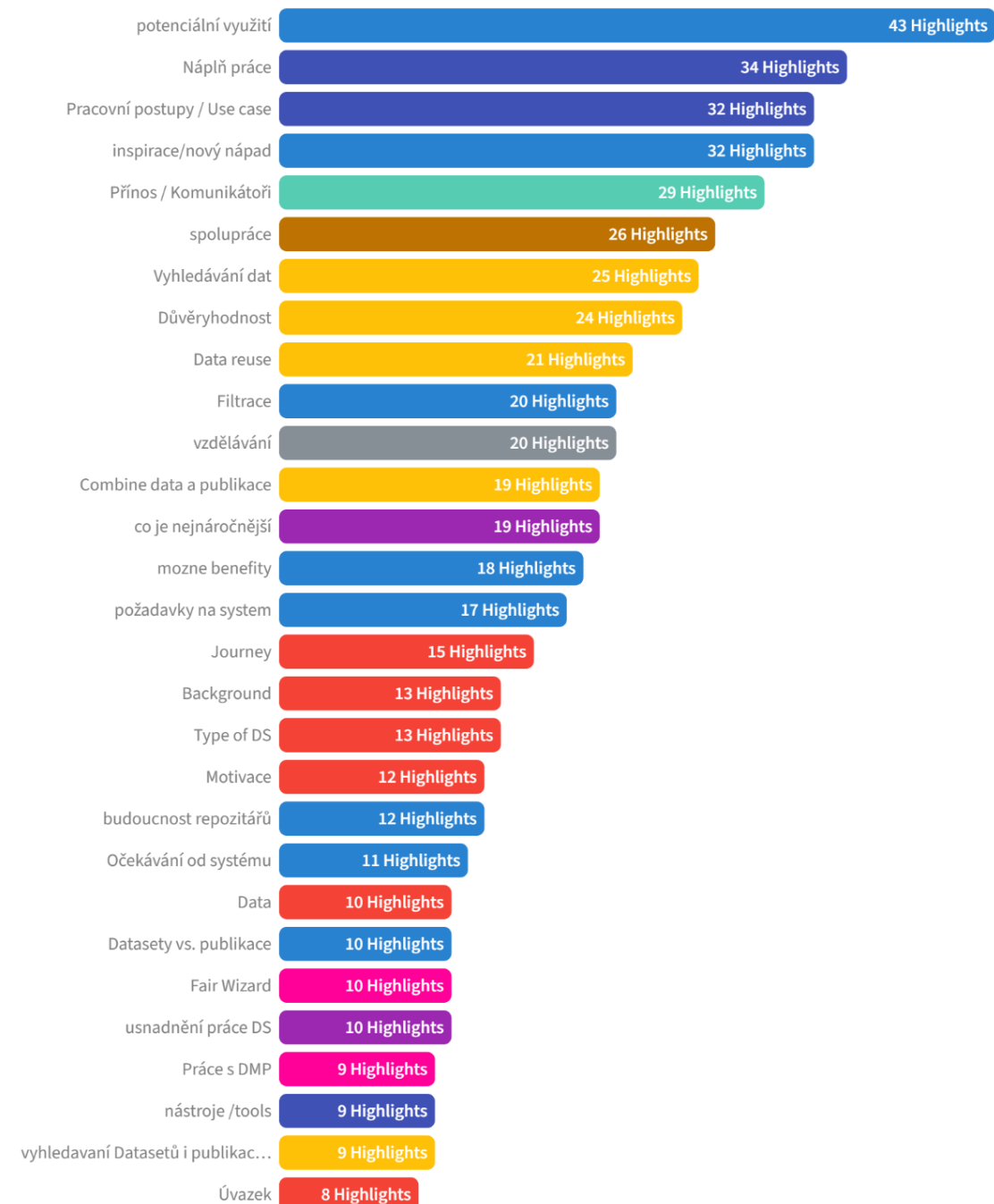
- Jeden bod = jedna myšlenka

3. Hledejte tematické okruhy

- co se opakovaně objevuje
- které výroky spolu významově souvisí.
- Na základě předem daných témat (otázek) nebo nové témata z dat (často obojí)

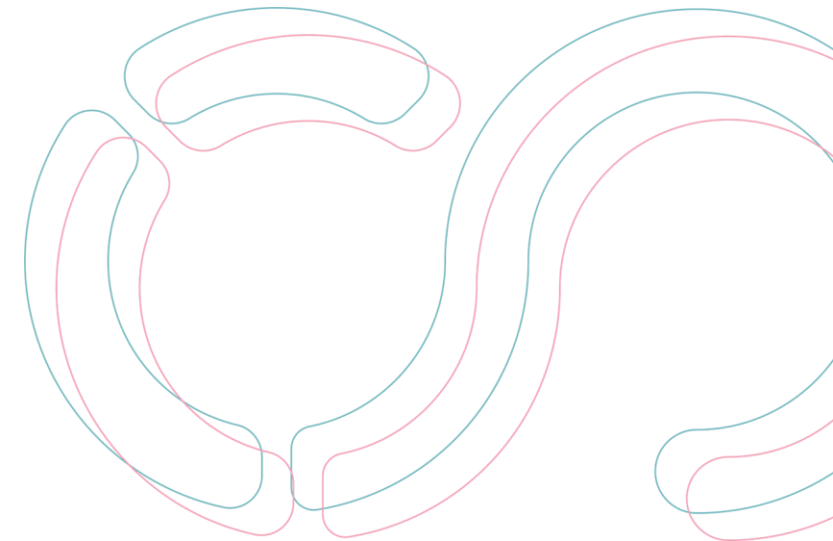
Více info najdete v dokumentu

(Na toto téma by mohla být samotná přednáška)

Tipy & triky

- Pořádně si nahrajte a uložte data! (DMP ;-)
- Vy nejste váš uživatel
- Nezkreslujte výsledky
- Ne všechny požadavky splníte – a to je v pořádku
- Stanovte si časový rámec
- Dělejte pilotní testy
- ...

Co teď?

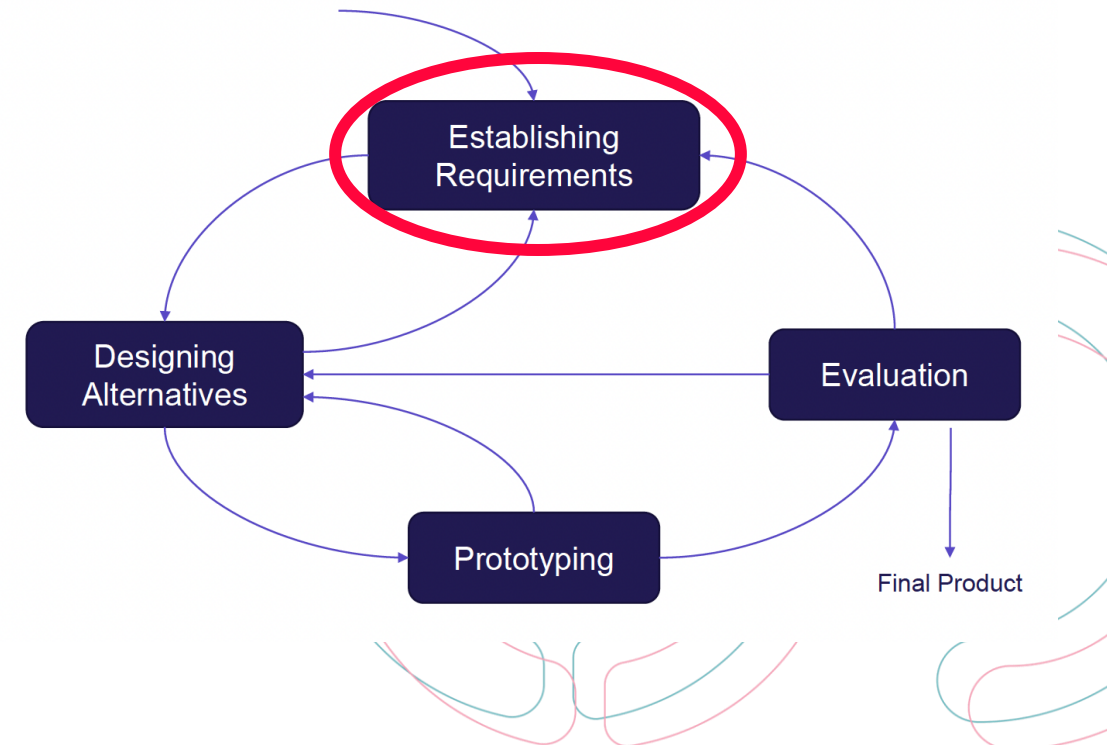
"Je to iterativní proces"
- Nikča, 30 min ago

Na poznání uživatelských potřeb obvykle navazují další aktivity, například:

- tvorba požadavků (requirements) na repositář a jejich prioritizace
- návrh rozhraní repositáře (sketchování, práce s prvními koncepty),
- tvorba uživatelských scénářů a user flows,
- testování návrhů rozhraní s uživateli,
- vizuální identita repositáře a její role v orientaci, použitelnosti a důvěryhodnosti systému.

Je to iterativní proces - není lineární!

Interaction Design Cycle

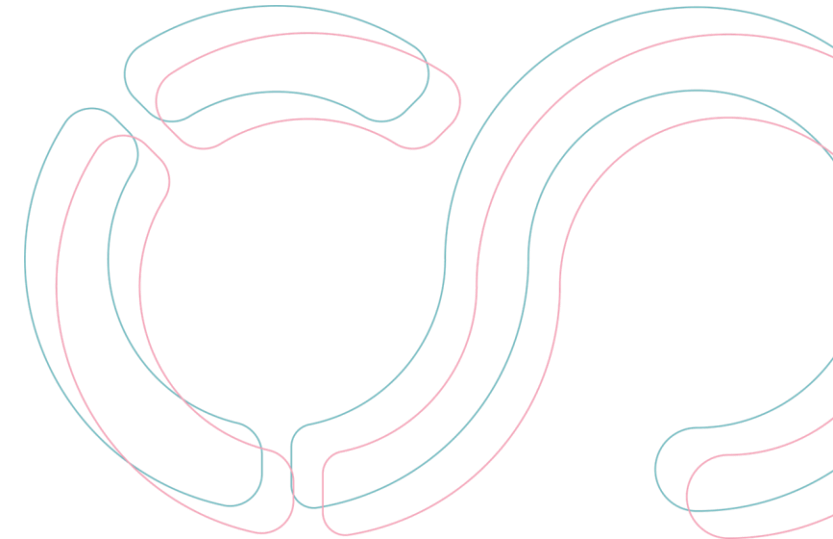

Kdy a jak se na nás můžete obrátit

Pokud:

- si nejste jistí formulací otázek nebo formátu,
- potřebujete konzultovat zvolený postup,
- chcete projít své poznámky, citace nebo výstupy,
- nebo si ověřit, zda jdete správným směrem,
- jsme otevření **konzultaci v té fázi, ve které se právě nacházíte.**

Více máte v dokumentu

- Podrobnější instrukce
- Tipy, triky, časté chyby
- Příklady
- Doporučení na tools

1. Úvod

Smysl dokumentu

Tento dokument se zaměřuje výhradně na **prvotní fázi poznávání uživatelů a jejich potřeb** při stavbě oborového repozitáře. Jeho cílem je pomoci vám udělat první smysluplné kroky, zorientovat se v možnostech uživatelského výzkumu a připravit si kvalitní podklady pro další rozhodování.

Nejde o kompletní návod na návrh repozitáře ani o náhradu UX práce. Uživatelský výzkum a UX design jsou náročné disciplíny, které vyžadují zkušenosti, cit pro kontext a schopnost správně interpretovat data. Smyslem tohoto průvodce je ukázat, **jak začít, jak klást správné otázky a jak přemýšlet nad výsledky tak, aby dávaly smysl v kontextu vašeho oboru.**

Co v dokumentu najdete

- přehled základních metod uživatelského výzkumu a situací, kdy je použit,
- konkrétní otázky a témata pro prvotní poznávání uživatelů oborového repozitáře,
- praktický postup, jak pracovat s nasbíranými daty,
- ukázkou, jak převádět citace a poznatky do uživatelských potřeb a požadavků.

Co v dokumentu nenajdete

Tento dokument se nezaměřuje na:

- návrh konkrétního uživatelského rozhraní,
- testování použitelnosti,
- vizuální identitu nebo branding repozitáře.

Tyto oblasti obvykle přicházejí na řadu až v dalších fázích práce, ve chvíli, kdy jsou uživatelské potřeby dobře pochopeny a popsány.

Jak tento dokument používat

